

oder *avarita*, in jedem einzelnen Falle bestimmt (nicht ad libitum) Comm. zu TAHT. PAIR. 19, 3. व्यवस्थायाम् so v. a. in allen und jeglichen Fällen MBH. 5, 3238. — 2) Verbleib, das Verharren an einem Orte: महारत्नानि शंकरः । उत्पाद्य भगवांस्तत्र व्यवस्थामादिदेश सः KATHA. 109, 71. — 3) Bestand, Constanz: व्यवस्था सर्वत्र MBH. 13, 2194. व्यवस्थाभवञ्चोपा ताप्यामन्योऽन्यविपक्षे R. 6, 69, 87. भङ्गं जपे चापतुरव्यवस्थम् RAGH. 7, 51. स्थलारविन्दस्थिमव्यवस्थाम् KUMAR. 1, 38. — 4) das Feststehen, Ausgemachtsein; eine bestimmte Regel in Betreff von Etwas (geht im comp. voran): एकशब्दस्य व्यवस्थार्थं समर्थप्रक्षाम् so v. a. damit die Bedeutung des Wortes एक feststehe P. 8, 1, 65, Schol. KULL. zu M. 8, 157. KUSUM. 53, 10. 55, 14. Verz. d. Oxf. H. 163, a, No. 358. 164, b, No. 363. 165, b, No. 367. 171, b, 39. fg. 350, b, No. 824. व्यवस्थया in festgesetzter Weise Bha. P. 9, 1, 39. fg. — 5) feste Überzeugung, — Ansicht: इति नास्ति व्यवस्थास्मिन्वेदं संतिष्ठते जगत् R. GORR. 2, 116, 36. — 6) ein bestimmtes Orts- oder Zeitverhältnis: पूर्वापरावरदक्षिणोत्तरापराधराणि व्यवस्थायाम् P. 1, 1, 84. VOP. 3, 9. Comm. — 7) Zustand, Lage: चित्तस्य स्वव्यवस्थाम् Spr. (II) 1409. RĪĀ-TAR. 5, 461. 6, 6. 53. 327. — 8) Fall: समलपत को को न व्यवस्था पार्शदा गणः RĪĀ-TAR. 8, 907. कथाव्यवस्थामु so v. a. Gelegenheit 5, 80.

व्यवस्थातर (von स्था mit व्यव) nom. ag. (mit caus. Bed.) Feststeller, Bestimmer: घ्नत कल्पे भवान्त्रक्षा व्यवस्थाता च कर्मसु PAÑĀT. 1, 14, 27.

व्यवस्थान (wie eben) 1) nom. ag. etwa Verharren: Vishnu MBH. 13, 6991. — 2) n. a) das Verbleiben, Verharren: न विन्यते व्यवस्थानं (= मर्यादा NILAK.) कृदयोः कृद्योः क्वचित् MBH. 8, 4450. 12, 322. धर्मे 1, 4151. R. 7, 13, 18. अस्ति पाटलिपुत्राख्यं भुवो ऽलंकरणं पुरम् । पूर्णवर्णव्यवस्थानिस्तेस्तेः सम्मणिभिः चितम् ॥ KATHA. 35, 54. Standhaftigkeit: आत्मव्यवस्थानकर (आत्मव्यवस्थान = मनःस्थिर्ये NILAK.) MBH. 3, 66. अ० 9, 1765. — b) Zustand Bha. P. 2, 8, 22. 9, 18, 38. व्यवस्थाने ऽम्भो वेला HALĪ. 5, 58.

व्यवस्थानप्रज्ञप्ति f. Bez. einer best. hohen Zahl LALIT. ed. Calc. 168, 18. fg.

व्यवस्थापक (vom caus. von स्था mit व्यव) nom. ag. feststellend; davon nom. abstr. ०त्वं n. KUSUM. 38, 13. n. wohl nur fehlerhaft für व्यवस्थापन MÜLLER, SL. 146. — Vgl. दुर्व्यवस्थापक.

व्यवस्थापत्र n. Urkunde TAHT. Ind. S. 10, a, 4 v. u.

व्यवस्थापन (vom caus. von स्था mit व्यव) n. 1) das Aufrichten, Er-muthigen R. 5, 78 in der Unterschr. — 2) das Feststellen KĀM. NĪTĪ. 3 in der Unterschr. NILAK. 53. WILSON, SĪMĀJAK. S. 158. KUSUM. 58, 18. KULL. zu M. 1, 3. MÜLLER, SL. 146 (व्यवस्थापक gedr.).

व्यवस्थापनीय (wie eben) adj. festzustellen KULL. zu M. 9, 242.

व्यवस्थाप्य (wie eben) adj. für jeden einzelnen Fall festzustellen VOP. 4, 24, v. l. impers. ebend. im Text.

व्यवस्थारत्नमाला f. Titel einer Schrift GILD. Bibl. 498.

व्यवस्थासारसंग्रह m. desgl. Verz. d. Tüb. H. 19.

व्यवस्थित s. u. स्था mit व्यव. Davon ०त्वं n. Bestand, Constanz, das Bleibendsein SUCH. 1, 147, 8.

व्यवस्थिति (von स्था mit व्यव) f. 1) Besonderheit, Unterschiedenheit: ज्ञानयोग० BHAG. 16, 1. कार्याकार्य० 24. SARVADARĢANAS. 6, 2. Verz. d. Oxf. H. 137, a, 12. — 2) das Verbleiben, — Verharren: स्वप्नेषु Bha. P. 2,

10, 6. KUSUM. 57, 11. सत्ये Bha. P. 10, 1, 59. 11, 5, 11. Standhaftigkeit MBH. 12, 9872 (NILAK. nimmt अ० an, was er durch अनिकेतव erklärt). Bestand, Constanz KATHA. 94, 4. — 3) das Feststehen, Ausgemachtsein, Bestimmtheit, Bestimmung M. 10, 70. KULL. zu 8, 156. इति धर्मव्यवस्थितिः (धर्मो व्यवस्थितः die neuere Ausg.) HARIV. 6096. — Vgl. वर्षा०.

व्यवसंस (von संस् mit व्यव) m. das Auseinanderfallen: अ० PAÑĀT. Br. 13, 11, 5. 14, 5, 4.

व्यवक्ष्ण (von क्ष्ण mit व्यव) n. = व्यवहार Rechtshandel LOIS. zu AK. 1, 1, 5, 9.

व्यवकर्तृ (wie eben) nom. ag. 1) der sich mit Etwas beschäftigt, — abgiebt WILSON, SĪMĀJAK. S. 86. एभिः ज्ञेयं. 2, 40. — 2) Richter MIT. im CKDa.

व्यवकर्तव्य (wie eben) partic. fut. pass. 1) n. zu handeln, zu verfahren: नयेन व्यवकर्तव्यं पार्थिवेन यथाक्रमम् HARIV. 5277. n. स्वेच्छे Spr. (II) 483. यथावसरम् HIT. 62, 9. PAÑĀT. ed. orn. 48, 21. — 2) zu gebrauchen, zu verwenden: यत्र लोकादिपात्रे तैर्भुक्तं तत्संस्कृत्यापि न व्यवकर्तव्यम् KULL. zu M. 10, 51.

व्यवहार (wie eben) m. in Ableitungen zu व्या० gesteigert गापा स्वागतादि zu P. 7, 3, 7. VOP. 7, 3. 1) das Verfahren, Treiben, Handlungsweise MBH. 12, 3195. fg. 13, 1640. व्यवहारं परिज्ञाय वध्यः पूषो ऽथ वा भवेत् Spr. (II) 2387. SAH. D. 703. रविसंध्योर्नायकनायिकाव्यवहारः 307, 14. fg. मम व्यवहारमष्टौ लोकापाला एव जानन्ति HIT. 68, 1. सकलराज्यव्यवहाराङ्गं ज्ञातम् 133, 11. तत्कथं मुरन्ति ऽप्यस्मिन्गृह् एवविधो व्यवहारः PAÑĀT. 45, 18. तद्व्याख्यास्मदाज्ञायामिन्नरण्ये व्यवहारः कार्यः HIT. 91, 21. fg. तत्रोपरि न सदृशव्यवहारः (adj.) 69, 4. व्याज० DUDRAT. 76, 9. — 2) Verkehr NĪ. 1, 2. भक्तिं मैत्रीं च शौचं च ज्ञानीप्राद्यव्यवहारतः KĀM. NĪTĪ. 4, 38. व्यवहारेण मित्राणि ज्ञापयते रिपवस्तथा Spr. (II) 3189. 2593. समैः सख्यं व्यवहारं च (कुर्वते) (I) 5180. ०वर्त्तकृत KATHA. 7, 23. अशिष्ट० mit SIDDH. K. zu P. 2, 3, 27. — 3) Thätigkeit: व्यवहारे स्थितः BĀLAB. 38. Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 503, Cl. 6. Beschäftigung, das sich-Abgeben mit Etwas: कितव० (subj.) P. 2, 1, 10. VARTT. 3. कृत्विगादि० MÜLLER, SL. 169. शस्त्र० (obj.) RAGH. 3, 62. परदार० CĀK. 104, 23. पटादिप्रदाय० KUSUM. 48, 15. fg. गणान० BHĀSĀP. 105. वाणिज्य० KATHA. 43, 70. नास्य नैष die ältere Ausg.) व्यवहारो ऽस्त्रिषु or hat Nichts zu schaffen mit UTTARAN. 96, 19 (127, 3). किमत्र वागव्यवहारेण so v. a. was soll man hier viele Worte verlieren? MĀLAY. 13, 22. fg. — 4) Geschäft, Handelsgeschäft, Handel M. 3, 64. MBH. 3, 13119. R. 7, 101, 13. Spr. (II) 2111. 2216. 3042. 3618. KATHA. 23, 84. PAÑĀT. 122, 2. वाणिज्यं व्यवहारेषु शोभते Spr. 5472. neben वाणिक्कर्मन् PAÑĀT. 7, 9. गान्धिक० 17. व्यवहारेण जीवन् M. 7, 137. पञ्चानव्यवहारेण विपणतः परस्परम् HARIV. 11208. असंख्येमेरुत्वादव्यवहारार्जितश्रियः KATHA. 54, 168. मरुतः कुर्वन्व्यवहारान् 67, 47. (प्रावर्ततात्र) वाणिक्कर्तुं व्यवहारं निजोचितम् 54, 190. किरणकोटीमरुत्तैर्व्यवहारं कुर्वन् SADDH. P. 4, 12, a. Vertrag M. 8, 163. व्यवहारं यमाचरेत् 167, 40, 53. RĪĀ-TAR. 6, 53. 58. PAÑĀT. 88, 15. = पण (गण MED.) H. an. 4, 277. MED. r. 295. als Bed. von पण DHRUP. 12, 6. — 5) Hergang, Vorgang NILAK. 168. — 6) Rechtshandel, Streitsache, Process; Rechtspflege AK. 1, 1, 5, 9. 3, 4, 39, 224. H. 262. व्यवहारान्दिदनुः पार्थिवः M. 8, 1. व्यवहाराणां रुष्टा